

**ÇOK SAYIN CUMHURBAŞKANIMIZ,
SAYIN BAŞBAKAN,
YÜKSEK YARGI ORGANLARININ SAYIN BAŞKAN VE ÜYELERİ,
SAYIN KONUKLAR,
DEĞERLİ MESLEKTAŞLARIM.**

1976 -1977 Adalet Yılıni, Yüce Türk Ulusun'a hayırlı ve uğurlu olması dileğiyle açıyorum. Bu münasebetle düzenlenen toplantıya şeref vermiş olduğunuz için hepimize ayrı ayrı teşekkür ederim.

Geçen yıl, sonsuz olarak aramızdan ayrılan bütün Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarıyla Adalet mensuplarına, Ulu Tanrı'dan rahmet, yaş haddi ya da istekleri ile emekli olan değerli meslektaşlarıma yeni yaşamlarında uzun ve mutlu ömürler dilerim.

YARGITAY ÇALIŞMALARI VE SORUNLARI

1975 yılı içinde Yargıtay'a gelen toplam (279.335) dosyadan (243.845) i karara bağlanmış, (35.490) dosya 1976 yılına aktarılmıştır. Hukuk Dairelerinden, Beşinci Hukuk Dairesi'ne (14.112), Yedinci Hukuk Dairesi'ne (10.090), Dokuzuncu Hukuk Dairesi'ne (35.438) Onikinci Hukuk Dairesi'ne (12.000) dosya gelmiştir.

Ceza dairelerine gelen dosya sayısının bir önceki yıla oranla pek az miktarda azalmış olması, son çıkan Af Kanununun uygulanması nedenine dayanmaktadır.

Yargıtay Daire ve Genel Kurallarında, bir günde ortalama binin üstünde dosya incelenerek sonuçlandırılmaktadır. Birçok hukuk dairelerinin bir günde inceleyerek karara bağladıkları dosya sayısı 90 civarındadır. Ayrıca 1975 yılında 9 adet içtihadı Birleştirme Kararı alınmıştır.

Verilen bu korkunç rakamlar, Yargıtay Hâkimlerinin nasıl ağır bir iş yükü altında bulandıklarını açıkça göstermektedir. Her türlü takdirin üstünde bir feragat ve fedakârlıkla yapılan çalışma ve çabalara rağmen gecikmelerin önlenemediği, bu nedenle **vatandaştan gelen haklı şikâyet-ve sızlanmaların önüne geçilemediği de bir gerçektir.**

Yargıtay Başkanlar Kurulu, bir önceki yılda verdiği kararda olduğu gibi 26.1.1976 günlü kararında da gelen işlerin her yıl artması, görevini yerine getirememeye durumuna düşmesi karşısında biri tapulama, diğeri iş dairesi olmak üzere yeniden iki hukuk dairesi kurulmasının zorunlu olduğunu saptamış, bu kararın örneği gereği yapılmak üzere Adalet Bakanlığı'na sunulmuştur.

ÜST MAHKEMELER KURULMASI SORUNU

Her 3 - 5 yılda bir kez Yargıtay'da daire sayısını artırmak, birbirini kovalayan ve sonu gelmeyen geçici bir tedbir olduğu kadar daireler arasında kaçınılmaz uyuşmazlıkların da çoğalmasına yol açmakta, bu yüzden Yargıtay'ın hukuk yaratma, yasaları yurdun her yerinde aynı biçimde uygulanmasını sağlama görevi ise ciddi şekilde güçleşmektedir.

Tek çıkar yol, etkin çare ÜST MAHKEMELERİN zaman kaybetmeden kurulmasıdır.

Üst Mahkemelerin kuruluşu, görevleri, yargılama usulleri, Yargıtay ve ilk

mahkemelerle olan ilişkileri, kurulması uygun görülecek yerlerle diğer yönleri düzenleyen ve Yargıtay'ca hazırlanan kanun taslağı 24.3.1975 tarihinde Adalet Bakanlığı'na verilmiştir.

Dünyanın hiçbir ülkesinde 24 daire ve 201 üyeden oluşan bir Yüksek Mahkeme yoktur. Yargıtay'ın verimli ve düzenli çalışması, kuruluş amacına uygun görevini yapması, vatandaşın gelen haklı şikâyet ve sızlanmaların önlenmesi yürekten isteniyorsa, tartışmasız Üst Mahkemelerin biran önce kurulmasına çaba gösterilmelidir.

Yargıtay'ın iş ve çalışma yükünün azaltılmasını sağlama amacıyla 1711 sayılı Kanunla, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427 nci maddesinde değişiklik yapılmış, kesin olarak hüküm verilebilecek taşınır mal ve alacağa ilişkin davaların değer sınırı 50 liradan 2000 liraya çıkarılmış ise de; para değerindeki düşmeler karşısında umulan yarar ve ferahlık sağlanmıştır.

Almanya'da bu miktar başlangıçta 6000 Mark iken 15000 Mark'a çıkarılmış, daha sonra 15 Ağustos 1969 günlü Kanun ile 25000 ve nihayet 40000 Mark'a yükseltilmiştir.

Ülkemizde de Üst Mahkemeler kurulursa temyiz edilebilecek hükümlerde de değer bakımından böylesine köklü bir tedbir alınabilir.

16.5.1973 gününde yürürlüğe giren 1730 sayılı Yargıtay Yasasının bugüne dek uygulanması sonucu saptanan aksaklıklar ve eksikliklerin giderilmesi için hazırladığımız kanun tasarısı da 29.6.1976 tarihinde Adalet Bakanlığı'na verilmiştir.

Yargıtay'ın daha verimli ve düzenli çalışmasını sağlayacağına inandığımız bu tasarı taslağının kanunlaşması yararlı olacaktır.

Son iki yıl içinde sağlanan araçlarla Yargıtay'ın taşıt ihtiyacı sorunu çözümlenmiş, Yargıtay hâkim ve personelinin yazın sıcağında, kışın soğunda otobüs, dolmuş duraklarında beklemeleri önlenmiştir.

Yargıtay'ın bina ve yerleşme sorunu da çözümlenmek üzeredir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı binasının üstten iki katı boşaltılarak Yargıtay'a verilmiştir. Genel ve düzenli bir yerleşme yapılabilmesi, binanın tamamının boşaltılmasına ve Yargıtay'a verilmesine bağlıdır. Bunun da kısa zamanda gerçekleştirileceğine inanıyoruz. Bu suretle ve özellikle Tetkik Hâkimlerinin evlerinde çalışmaları, dosyaların evlere götürülüp getirilmesi geleneği ve zorluğu ortadan kalkacak, Yargıtay için en az 15 yıl yerleşme ve bina sorunu kalmıyacaktır.

Döner Sermayeli Yayın İşleri Müdürlüğü faaliyetleri bütün eleştirilere açık olarak yürütülmekte, aylık Yargıtay Kararları Dergisi ile üç ayda bir yayımlanan Yargıtay Dergisi düzenli olarak çıkarılmaktadır. Yargıtay içtihadı Birleştirme Kararlarının da külliyat olarak yayımlanmasına başlanmış; 1926 -1940 yıllarını kapsayacak olan ilk cilt baskı safhasındadır. Ayrıca hukukun klâsik eserlerinin Türk Hukukuna kazandırılması çalışmaları planlanmaktadır, ilk aşamada 1926 -1928 yıllarında Arap harfleriyle Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanmış Majno (Mayno)'nun "Ceza Kanunu Şerhi" kitabı yeni harflerle 1977 yılı içinde basılacaktır. Bu konuyla ilgili olarak ayrıca, Yargıtay kararlarının kartlara geçirilmekte olduğunu kısa süre sonra Yargıtay'ın olduğu kadar, diğer kuruluşların ve hukukçuların ihtiyaçlarına cevap vermeye hazır olacağını açıklamak isterim.

PROTOKOL SORUNU

Halen uygulanmakta olan Devlet Protokolü, Anayasa'nın Yargı gücüne tanıdığı yeri benimsenmiyen bir anlayışın sakıncalı belirtisidir ve yargı organlarına gösterilmesi gereken saygıdan da çok uzaktır.

Değerli basın da desteği ile kamu oyuna malolan protokol sorununun Hükümetçe ele alındığını, Başbakanlıkta Yargıtay temsilcisinin de katıldığı özel bir komisyon kurulduğunu, çalışmaların sona erdiğini biliyoruz. Sözü edilen komisyonun hazırladığı ve Devleti oluşturan üç kuvvetin, Anayasa düzenine uygun bir biçimde temsil edilmesi ilkesine dayanan ve her türlü ayrıcalığı ortadan kaldıracak olan bu yönetmelik taslağı, kişisel düşünce ve kaygılara kapılmadan yürürlüğe konmalı, Devlet protokolünde yargı gücü belli yerini almalı, yıllardır her çeşit törene katılmadığı halde yüksek yargı organları temsilcilerinin (Anayasa Mahkemesi Başkanı hariç) radyo ve televizyon yayınlarında katılmış gibi gösterilmesinden ve kamu oyuna yanlış bilgi verilmesinden vazgeçilmelidir.

GENEL YARGI SORUNLARI

Hızla çözüm bekleyen genel yargı sorunlarıyla, çabuk, ucuz ve teminatlı adaletin sağlanması için alınması öngörülen tedbirler, hâkim teminatı, adlî zabıta, adlî tıp meclisi ve adlî tabip sorunu konularında neler düşündüğümüzü 1974 - 1975 Adalet Yılıni açış konuşmamızda geniş biçimde kamu oyuna açıklamıştım. Bu nedenle tekrarına gerek görmüyorum. Esasen bu sorunlar yasama organı sayın üyelerince, hükümetlerce bilinmekte, parti ve hükümet programlarında etrafıca yer almış bulunmaktadır. **Vatandaşın adalet sorunları karşısındaki haklı sızlanmaları ile hâkimlerin şikâyetlerini önleyecek, plânlı ve programlı, ciddi bir adalet politikası güdümediği gerçeğini ifade etmek isterim. Yargı sorunları parça parça ele alınarak çözümlenemez. Yargı sorunlarının her yönüyle ve çok geniş kapsamlı bir çalışma ile ele alınması ve çözümlenmesi zamanı gelmiştir ve geçmektedir.**

1976 yılı bütçesinin Senato Genel Kurulu'nda görüşülmesi sırasında bir sayın senatör şöyle demektedir : (30 yıldan bu yana Adliye kadar ihmale uğramış ikinci bir kuruluş göstermek çok güçtür. Devletin ve Hükümetin ötesinde ulusun tek güvencesi olan bu kuruluşun acı durumu bazı nedenlere dayanıyor). Gerçeği yansıtan bu sözlere katılmamak, hak vermemek olanaksızdır.

Dava sayısının azaltılması, yargılamanın çabuklaştırılması, yargı organlarının yükünün hafifletilmesi için alınması öngörülen tedbirler ve bu amaçla yasalarda yapılması düşünülen değişiklikler konusunda Başkanlığımızca hazırlanan geniş kapsamlı bir rapor 13.10.1975 tarihinde Başbakanlığa sunulmuştur.

STAJ SORUNU

Hâkimlik mesleğine girişte uygulanmakta olan Hâkim ve Cumhuriyet Savcılığı staj ve mülakat yönetmeliğinin yeterli, yararlı olmadığı ve özellikle umulanı vermediği öteden beri bilinmektedir. Onun için Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Yargıtay olarak hazırlık çalışmalarına katıldığımız TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ kanun taslağının yasalaşması çok isabetli olacaktır. Bu yasa taslağında, kurulması öngörülen ve Adalet Bakanının da tabii üyesi olduğu, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Yüksek Hâkimler Kurulu, Askerî Yüksek idare Mahkemesi, Ankara ve İstanbul Üniversiteleri Hukuk Fakülteleri, Türkiye Barolar ve Noterler Birliği temsilcilerinden oluşan Akademi

Genel Kurulu'na, yargıyı ilgilendiren bütün sorunları ele almak, Adalete ilişkin yasaları hazırlamak, yasama ve yürütme organlarına önerilerde bulunmak yetkisi de verilmelidir.

HÂKİM VE SAVCILAR PERSONEL KANUNU SORUNU

1.6.1974 tarihinde yürürlüğe giren 1871 sayılı Kanun ile hâkimlik ve savcılık mesleğinde bulunanlar ve bu meslekten sayılan görevde olanlara maaşları tutarının % 50'si oranında hâkim ödeneği verilmesi sağlanmıştır.

Sözü edilen yasanın gerekçesinde: (Yargı erki millet adına Bağımsız Mahkemeler eliyle kullanılır. Bu hakkı kullanan hâkimin tarafsız, bilgili ve bilinçli olması yanında geçim ve gelecek endişesinden ân olması gerekir. Nitekim Anayasamız, yargı erkini kullanan hâkim ve savcılara ayrı bir önem vermiş ve bunların hakları, nitelikleri, atanmaları ve özlük haklarının ayrı kanunla düzenlenmesini ve düzenlemede de bağımsızlık ilkesinin esas alınmasını öngörmüştür. Anayasamıza göre hâkimlerin aylık ve ödenekleri de ayrı bir kanun mevzuu olmalıdır. Ancak bu düzenleme için geçecek süre nazara alınarak kısa vadede ve acil bir tedbir olmak üzere bu kanun hazırlanmıştır) denmektedir.

Millet Meclisi'nin 1975 yılı, 43 ncü birleşim ikinci oturumunda sayın bir milletvekili (bu yasa teklifinin kabul edilmesiyle Türk Parlâmentosu, yargı müesseselerine, hukukun üstünlüğüne, hak ve adalet mefhumlarına, Anayasa'ya karşı duyduğu saygınlığın bir ifadesi olarak millî ve tarihî görevini yapmak suretiyle hukukî hayatımızda mevcut boşluğu doldurma şerefine nail olmuştur) yolunda beyanda bulunmuştur.

Türk Silâhlı Kuvvetler Personel Kanunuyla, üniversiteler personel kanununda yapılan değişiklikler, hükümetlerce çıkarılan yan ödeme kararnamele, yasama organı üyelerinin emekliliğe esas aylıklarında ek göstergelerinin 600'e çıkarılması gibi düzenlemeler Anayasa'nın 134 ncü maddesinin âmir hükmünü geri itmiş, yasal değerini yitirmiştir. Bunun en göze çarpan örneği askeri personelin ek göstergelerinde yapılan artışlarla ortaya çıkmıştır. Albaydan başlamak üzere yukarıya doğru ek göstergeler +200'den, +600'e çıkarılmıştır. Yüksek mahkeme hâkimlerinin ek göstergeleri ise albaya eşit düzeyde kalmıştır. 1923 sayılı Kanunun 137 nci maddesine göre general rütbeli. Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek idare Mahkemesi Başkanı ile diğer Yüksek Yargı Organları Başkanları arasında yaratılan **eşitsizlik imtiyaz ve haksızlığa** dönüşmüştür. Biraz önce sözünü ettiğim kanun ve kararnamelerle sağlanan diğer imkânlar bu dengeyi daha da bozmuştur. Anayasa'nın 134 ncü maddesiyle öngörülen Hâkim ve Cumhuriyet Savcılar Personel Kanununun biran önce çıkarılmasını bu durum daha da zorunlu kılmıştır.

Sözü edilen yasa çıkıncaya kadar bu açık haksızlık, eşitsizlik ve imtiyazlı durumu giderme amacını güden ve Yargıtay'ca hazırlanarak Başbakanlığa sunulan yasa teklifi ele alınmalı ve kanunlaşması için ciddi çaba gösterilmelidir.

Hâkim ve bu sınıftan sayılanların, gördükleri şerefli ve kutsî görevin ağırlığı altında nasıl ezildiklerini ancak bu meslekten olanlar bilir ve takdir eder. Emekli olduktan sonra bırakacağı maaşa en yakın kamu görevlisi kuşkusuz Hâkim ve Cumhuriyet Savcılaridir.

Türk Ulusu adına hüküm veren, yargı gücünü şerefle temsil eden, toplumda saygıdeğer ve en kudretli kişi olan hâkim, emekli olduktan sonra da hiçbir şekilde

geçim sıkıntı ve endişesi duymamalı, bu yüzden avukat da olsa, bir hâkim diğer bir hâkim önüne çıkma zorunda bırakılmamalı ve geçimini sağlayacak başkaca hizmetler aramaktan kurtarılmalı ve bunun için de hâkimlerin maaşlarıyla emekli olmaları düşünülmeli ve sağlanmalıdır.

ADALET PERSONELİNE FARKLI MADDİ OLANAK SAĞLANMASI SORUNU

Adalet hizmetlerinin aksamadan yerine getirilmesinde büyük emek payları olan adalet personeline farklı maddi olanaklar sağlanması ötedenberi üzerinde durduğumuz bir konudur.

Son kez çıkarılan 29.4.1976 gün ve 7/12064 sayılı yan ödeme kararnamesinde saptanan işgüçlüğü zamları Adalet personelinin ağır ve yıpratıcı çalışmalarına cevap vermekten çok uzaktır.

HUKUK DEVLETİNDE YARGI GÜCÜ VE MAHKEME KARARLARI

Hukuk devleti, kanun ve yargı gücü üstünlüğü ilkelerine dayanır. Hukuk devletinin ilk koşulu bağımsız yargı gücüdür, kuşkusuz toplum hayatının temelini adalet teşkil eder. Onun için hukuk devletini oluşturan, toplumun temel yapısı olan yargı gücü aksar ve hele zedelenirse ona bağlı olarak tüm kuruluşlarda bir bozulma ve çökme görülür.

Toplum olarak yargı gücüne ve mahkeme kararlarına her yönüyle güven ve saygı duymayı Anayasa ve hukuk devletine olan inanç ve duyarlı bağlılığın kaçınılmaz gereği sayıyoruz.

Yüce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, doğruluğuna ve yasalara uygunluğuna inandığımız bir kararı yüzünden geçen yıl ağır ve haksız bir saldırıya uğramıştır. Adaletle saygısı ile ün yapan Türk Ulusu, yargıya saldırıyı nereden gelirse gelsin, nedeni ne olursa olsun hoşgörmez. Memnuniyetle ifade edeyim ki, bu saldırı değerli basınımızda şiddetle kınanmış ve halktan da gereken tepkiyi görmüştür.

Mahkeme kararları eleştirilebilir. Ancak bu yapılırken duygusallıktan, art düşüncelerden kaçınılmalıdır. Yapılacak eleştiri yapıcı, hukuka uygun ve bilimsel olmalıdır.

MEDENİ KANUN DEĞİŞİKLİĞİ ÇALIŞMALARI

Medeni Kanunun yeni baştan ele alındığı, hazırlanan tasarının Adalet Bakanlığı'nda kurulan bir komisyon tarafından gözden geçirilmekte bulunduğu bu sırada, özet olarak söyleyeceklerim şunlar olacaktır:

Çağda meydana gelen yenilikler, teknik ve bilim alanlarındaki gelişmeler, gözönünde tutularak yeni baştan ele alınmak suretiyle Medeni Kanunda gerekli değişiklikler yapılması zamanının geldiğine inanıyorum. Ancak, bu değişiklikler yapılırken Atatürk ilkelerinden asla fedakârlık yapılmamalı ve her çeşit ödünden kaçınılmalıdır. Türk Ulusu ulaştığı uygarlık düzeyinden geriye itilmemelidir. Günün ihtiyaçlarıyla kanun hükümleri, halkın mutluluğu ilkesiyle bağdaştırılmalı, devrimci ilkelerine ise hiçbir şekilde dokunulmamalıdır.

Ülkemizdeki mevzuat kargaşalığı sürüp gitmektedir. Cumhuriyet döneminde

Çıkarılan yasa sayısı on bine ulaşmış, Osmanlı imparatorluğu döneminden kalan ve yrrlkleri sürdürülen yasalarla bu rakamın üstüne çıkılmıştır. Tüzük, yönetmelik ve içtihad gibi diğer hukuk kaynakları da yasalarla birlikte düşünüldüğü takdirde sadece miktar açısından karışıklığın ve dağınıklığın korkunçluğu ortadadır. Sayı bakımından bu çokluğun yanında yasaladırtırmadaki sistemsizlik, ekleme ve değişikliklerin belirli ilkelere göre gerçekleştirilmemesi, büyük sorunlar yaratmaktadır. Bu kaynakları düzenleyecek, sınıflandıracak, onlara erişmeyi ve onlardan yararlanmayı sağlayacak sistem ve ilkelerin saptanması, uygulanması zamanı gelmiştir.

Beni sabırla dinlediğiniz bu açılış konuşmama son verirken, yeni Adalet Yılıının, millî, demokratik, lâik ve sosyal hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'nin, Atatürk Devrim ve ilkeleri'nin en büyük güvencesi olan değerli Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarına ve tüm Adalet mensuplarına hayırlı ve uğurlu olmasını ve başarılı geçmesini diler, saygılar sunarım.